

# LICHTER DAN IK

IN MAKKELIJKE TAAL



**Uitgeverij Eenvoudig Communiceren | Lezen voor Iedereen**

eenvoudigcommuniceren.nl | lezenvooredereen.be

Voor meer informatie over *Leeslicht*: leeslicht.nl

Deze uitgave is een bewerking van *Lichter dan ik* van Dido Michielsen, gepubliceerd door Hollands Diep (Amsterdam, 2019).

Bewerking in eenvoudig Nederlands: Jet Doedel  
Redactie en vormgeving: Eenvoudig Communiceren  
Coverbeeld: Shutterstock  
Foto auteur: Harold Pereira  
Druk: Easy-to-Read Publications

© 2021 | Uitgeverij Eenvoudig Communiceren, Amsterdam  
Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

ISBN 978 90 8696 572 4

NUR 286

# LICHTER DAN IK

Dido Michielsen

IN MAKKELIJKE TAAL





*Dit boek heeft het keurmerk Makkelijk Lezen*

Ik ben Piranti. Ik ben geboren in 1850 in Djokja, op het eiland Java in Indonesië. Ik woon met mijn moeder in de paleisstad van de sultan. We hebben een klein huis met een tuintje. Het is een oase in de doolhof van straatjes.

Mijn vriendinnen zijn Karsinah en Djatmie. Zij zijn zusjes. Djatmie is lief. Maar Karsinah haalt altijd streken uit. Ze pest de hanen in hun kooien. Ze plaagt de bedienden. Ik ben een beetje bang voor haar.

We spelen vaak bij het vrouwenverblijf.

‘Piranti, doe mama nog eens na’, zegt Karsinah soms. Dan verstoppen we ons achter een struik, vlakbij de tuinman.

‘Tuinman!’, roep ik dan streng. ‘Kom eens hier!’

De tuinman laat van schrik zijn mandje vallen. Op zijn hurken schuifelt hij in onze richting. Wij rollen tegen elkaar aan van het lachen. Als de tuinman ons ziet, wordt hij niet eens boos. Ik vind dat gek. Maar misschien is hij ook een beetje bang voor Karsinah.

De twee zusjes hebben prachtig speelgoed. Daar ben ik vaak jaloers op. Maar Karsinah is weer jaloers op mijn katapult waar ik iets mee weg kan schieten. Die heb ik van mijn oom Ibrahim gekregen.

‘Nooit op mensen of dieren schieten’, zei oom Ibrahim erbij.

Maar dat is natuurlijk precies wat Karsinah wil.

‘Mag ik met je katapult spelen?’, vraagt ze.

Ik durf geen nee te zeggen. En eigenlijk vind ik het ook wel spannend. Met rijpe bessen mikken we op de bedienden. De bessen spatten kapot tegen de muur. Al snel vindt Karsinah dit spelletje saai.

‘Nu gaan we echt schieten’, zegt ze.

Karsinah doet haar hand open. Er zitten harde noten in. Verderop zit een oude man op de grond. Karsinah sluipt dichterbij. Ze knijpt een oog dicht. Dan schiet ze. De noot raakt de man vol tegen zijn hoofd. Bloed stroomt over zijn gezicht. Snel duwt Karsinah de katapult in mijn handen. Dan rent ze weg. Ik kijk naar de katapult. Als iemand me zo ziet, krijg ik de schuld. Zo is Karsinah.

Voor mijn negende verjaardag krijg ik een aapje van oom Ibrahim. Ik noem het aapje Soeko. Hij heeft een lief snoetje met twee slimme oogjes. Soeko en ik zijn altijd samen. Meestal draag ik hem als een baby op mijn heup. Dat is hij voor mij: mijn baby, mijn broertje, mijn lieve Soeko. Ik praat uren met hem. Ik knuffel zijn harige lijfje. Stiekem mag Soeko bij me in bed slapen.

Op een middag zit ik buiten pannen te schuren. Soeko is dan een jaar of twee. Ineens hoor ik hem krijsen voor het huis. Ik ren op het geluid af. Ik zie een bediende van Karsinah weglopen met Soeko in zijn armen.

‘Mama!’, roep ik. ‘Hij heeft Soeko!’

‘Ik weet het’, zegt mijn moeder.

‘Ik ga hem halen!’

‘Nee, je blijft hier’, zegt mijn moeder streng. ‘Karsinah wil Soeko hebben.’

‘Karsinah? Dat mag toch niet, mama?’

‘Jawel. Soeko is nu van haar.’

Ik begrijp het niet. Karsinah is mijn vriendin.

Ze heeft zelf ook aapjes. Het is vast een vergissing.

’s Avonds ga ik Soeko zoeken in het vrouwenverblijf.

Daar kom ik een bewaker tegen.

‘Mag ik verder?’, vraag ik beleefd.

‘Je kunt beter naar huis gaan, Piranti’, zegt de bewaker.

‘Maar ik kom Soeko halen.’

‘Ik weet dat Soeko van jou was. Maar nu woont hij bij Karsinah.’

Ik ren huilend naar huis. Mijn moeder zit op me te wachten.

‘Is het waar, mama?’, vraag ik. ‘Mag Karsinah Soeko houden?’

‘Ja’, zegt ze. ‘Ik zal uitleggen waarom. Karsinahs opa is de sultan. Karsinah is een prinses. Daarom mag ze meer dan anderen. Ze mag Soeko van jou afpakken. Laat anderen nooit zien wat dierbaar voor jou is.

Want dat wordt dan van je afgepakt. Niet alleen door Karsinah, maar door iedereen die boven je staat.’

We zijn allebei even stil. Dan zegt mijn moeder: 'Je moet nog iets weten, Piranti. Jouw vader is de broer van Karsinahs vader. Jouw vader is dus ook een prins. Maar ik ben niet getrouwd met jouw vader. Ik was zijn bijvrouw. Daarom heb jij niet dezelfde rechten als Karsinah. Daarom zul jij nooit officieel prinses zijn. Wij zijn bedienden in het paleis. Daar heeft jouw vader voor gezorgd om ons te helpen. Hoger zullen wij nooit komen.'

Ik ben heel verdrietig. Ik ben Soeko dus echt kwijt. Mijn vriendschap met Karsinah is voor altijd veranderd. Ik ben heel boos op haar. Maar ik zal niets laten merken. Niet dat ik Soeko terug wil. Niet dat ik verdriet heb. En zeker niet dat Karsinah boven me staat. Ik vergeet bijna wat mijn moeder me net verteld heeft: dat mijn vader een prins is.

Een paar maanden later is Soeko dood. Een buurjongen vertelt het me. Mijn arme aapje zat met een ketting vast aan een hek. Een valse hond heeft hem doodgebeten. Soeko kon niet vluchten. Het nieuws over Soeko's dood verandert me. Ineens zie ik overal ongelijkheid. Karsinah en haar zusje zijn hoger dan de andere kinderen. Maar de getrouwde prinsessen van adel staan weer boven hen. Helemaal bovenaan staat de sultan van Djokja. Iedereen is óf meer óf minder dan een ander.



Overal zijn rangen en standen. Het systeem is een gevangenis. Oom Ibrahim houdt zich niet aan dat systeem. Hij doet waar hij zin in heeft. Hij durft tegen mijn moeder in te gaan. Daarom is hij mijn held.

Niet lang na Soeko's verdwijning hoor ik een ruzie tussen mijn moeder en oom Ibrahim. Ik verstop me achter een muurtje.

'Hoe kun je zo laf zijn?', hoor ik oom Ibrahim zeggen. 'Ik?', zegt mijn moeder boos. 'Jij bent hier de lafaard. Jij vlucht altijd weg. Onze ouders zouden zich voor je schamen.'

'Alsof ze trots kunnen zijn op jou, met je bastaardkind. Jij laat je afkopen met een huis en een baantje.'

'Ik verdien tenminste mijn geld', zegt mijn moeder.

'Jij doet de gekste dingen voor wat opium. Allah mag weten wat je allemaal uitspookt.'

'Jij wast de vieze kleding van die rijke vrouwen. Is dat dan eervol werk?'

Oom Ibrahim gaat boos weg. Hij loopt mij bijna omver achter het muurtje. Hij vloekt. En dan is hij verdwenen.

\*

Karsinah en Djatmie mogen meer dan andere kinderen. Maar één ding mogen ze niet: de beschermde paleisstad verlaten.

De prinsessen zien nooit het echte leven in de gewone stad. Ik wel. Want ik doe vaak boodschappen met mijn moeder op de markt. Dan zie ik Hollanders in draagstoelen. En grote, witte vrouwen met parasols en hoepelrokken. Ook zie ik Hollanders languit liggen op de galerij voor hun huis.

Maar soms zijn hun vrouwen niet groot en blond. Hun huid is niet zo donker als de mijne. Maar ook niet wit. Deze vrouwen gedragen zich niet als gewone Javanen.

‘Wie zijn die vrouwen?’, vraag ik aan mijn moeder. ‘Zij hebben gemengd bloed’, zegt ze. ‘Ze zijn half Europees.’

Er zijn ook vrouwen bij met dezelfde kleur als wij. ‘En wie zijn dat?’, vraag ik.

‘Die vrouwen zijn slavinnen’, zegt mijn moeder.

Karsinah en Djatmie vinden die lange, witte Hollanders vreselijk.

‘Heb je die lelijke, grote neuzen gezien?’, zegt Djatmie.

‘Ze eten varkens’, zegt Karsinah. ‘Ze drinken de hele dag alcohol en ze stinken.’

‘Maar de Hollanders zijn wel de baas op Java’, zeg ik. ‘Sommige Javaanse vrouwen leven samen met een Hollandse man. Wisten jullie dat niet?’

‘Dat zijn slavinnen, Piranti’, zegt Karsinah. ‘Domme, waardeloze vrouwen.’

‘Nee, hoor’, zeg ik. ‘Die vrouwen zijn juist vrij. Ze hoeven niet te werken. Ze hebben hun eigen bedienden. Dat heb ik zelf gezien in de stad.’ De prinsessen kijken me vol ongeloof aan. Dat is precies mijn bedoeling. Voortaan vertel ik ze verhalen over het echte leven in de stad. Daar is het leven veel fijner dan in de paleisstad. Daar zit je niet gevangen in een web van regels en tradities. Zo fijn is het leven van een prinses helemaal niet. Met mijn verhalen probeer ik wraak te nemen op Karsinah.

\*

‘Er komt een groot feest’, zegt mijn moeder. ‘Daarvoor moet ik mooie, nieuwe doeken maken. En jij bent oud genoeg om me te helpen.’ Mijn moeder is batikster. Ze beschildert doeken met kleurige patronen en symbolen. Mijn moeder is heel goed in haar werk. Een mooie doek maken kost weken, soms wel maanden. Maar het resultaat is prachtig. Mijn moeder heeft ook twee doeken voor mij gemaakt. Die mag ik later dragen. Op de ene doek staat een patroon met een vlinder. Die staat symbool voor hoop. Op de andere doek staat een bloem, het symbool voor schoonheid. De doeken moeten me geluk en rijkdom brengen. En nu gaan we dus doeken maken voor een feest.

Het is een grote eer dat ik mag helpen. Eerst moet ik met een houten knuppel op de katoenen stof slaan. Zo wordt de stof zacht en soepel. Dan leer ik de was mengen en verwarmen. De warme was doe ik in een speciale pen. Mijn moeder tekent strakke patronen en sierlijke figuren op de stof. Ik teken ze na met de warme was.

Dan gaat de stof in het verfbad. De verf trekt in de stof die niet is bedekt met was. Dit herhalen we tot alle patronen en kleuren goed zijn.

‘Hoe gaat de doek worden?’, vraag ik vaak aan mijn moeder.

‘Geduld’, zegt ze dan lachend. ‘Volg de lijnen. Maak de was niet te dik. Houd het vuur brandend. Het resultaat komt wel.’

Op een avond komt er bezoek. Mijn moeder zit buiten te werken bij het licht van een olielampje. Ik lig al in bed. Ik gluur door het raam. Ik zie een gesluerde vrouw. Mijn moeder groet haar eerbiedig. De bezoeker heeft dus een hoge positie.

‘Gaat het goed?’, vraagt de vrouw.

Haar stem klinkt bekend.

‘Alles zal op tijd klaar zijn, mevrouw’, zegt mijn moeder.

Waarom komt zo’n hoge mevrouw zo laat op bezoek? Mijn moeder zal me dat niet vertellen.

Daarom vraag ik er niet eens naar. Maar op een andere manier kom ik er toch achter.